

DE NOORDERHAAKS, EEN BELANGRIJKE
SLAAPPLAATS VOOR MEEUWEN EN STERNS?

Harry Smit
Ron Mes
Rob Schuckard

INLEIDING

De Noorderhaaks of Razende Bol is een ruim 5 km. lange zandplaat gelegen in het zeegat van Texel en Den Helder (zie figuur 1). Deze zandplaat is vooral de laatste tien jaar beduidend in oppervlak en hoogte toegenomen. Voorheen kwam deze plaat niet of nauwelijks boven de gemiddelde hoogwaterlijn uit. Het eiland is boonvormig, met aan de westpunt een lange vloedhaak. Volgens een lodingskaart van Rijkswaterstaat uit 1979 bevinden de hoogste punten zich op 2.30 mtr. boven NAP. Het met laag water droogvallende deel beslaat slechts een geringe oppervlakte, alleen rond de vloedhaak vallen grotere delen droog. Begroeiing ontbreekt geheel, afgezien van drie wegwijnende, aangepante polletjes helm.

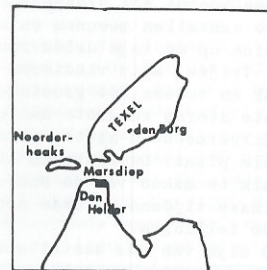
De aanleiding voor enkele bezoeken aan deze plaat was tweërlei. In de eerste plaats waren, voor zover ons bekend,

geen gegevens voorhanden over de vogels. Het vermoeden bestond dat sterns deze plaat als pleisterplaats zouden gebruiken. Onze belangstelling ging vooral uit naar de dwergstern, die in deze periode van het jaar in groot aantal (tot 1000 ex.) op de Engelsmanplaat aanwezig is (Mes, Schuckard & Smit, 1980). In de tweede plaats wordt de rust op de Noorderhaaks steeds meer verstoord. Enkele malen per week wordt er vanuit Den Helder op de plaat geschoten door de marine. Daarnaast wordt de plaat op mooie dagen door vele dagjesmensen uit Den Helder bezocht, onder andere op 10 augustus 1980, toen 37 bootjes voor anker gingen (med. C. Smit).

DE TELLINGEN

Er zijn twee avondtellingen gedaan, op 11 en 14 augustus 1980. Daarnaast zijn er aanvullende gegevens verzameld eerder op de avond van 14 augustus en op de ochtend van 15 augustus. Op 11 augustus viel het hoogwater in Den Helder om 21.33 uur (zomertijd); er stond een matige ZW-wind, windkracht 4-5, tijdens enkele regenbuien 5-6. Op 14 augustus was het om 23.16 uur hoogwater in Den Helder; aanvankelijk was het bewolkt, later klaarde het op en werd het geheel onbewolkt met een zwakke tot matige ZO-wind. Doordat we op de avondtelling van 14 augustus nogal laat aan de westkant arriveerden, was het al vrij donker geworden. De visdieven waren daardoor moeilijk te tellen, in tegenstelling tot de veel lich-

Figuur 1: Ligging van de Noorderhaaks

Tabel 1: Waargenomen vogels op de Noorderhaaks.

data	11.8.1980	14.8.1980	15.8.1980)
scholekster	78	173	-
drieteenstrandloper	177	160	200
rosse grutto	300	265	-
kokmeeuw	27	152	-
stormmeeuw	12	min. 33	-
kleine mantelmeeuw	83	min. 20	-
zilvermeeuw	2.300	2.700	-
grote mantelmeeuw	1.460	1.325	-
grote stern	2.030	1.800	-
visdief	825	min.400	-
visdief/noordse stern	27	-	-
eidereend	40	-	4

*)geen volledige telling

bontbekplevier (-,11,-); zilverplevier (-,1,-);
kanoetstrandloper (1,-,-); bonte strandloper (4,2,-);
wulp (7,1,2); tureluur (-,1,-); steenloper (3,1,-);
kleine jager (1,-,-); grote jager (3,-,-); noordse stern
(2,-,-); dwergstern (-,-,1); zwarte stern (1,6,-); noordse
stormvogel (-,1,-) ziek ex.; bruine kiekendief (-,-,1);
boomvalk (-,-,1).

tere grote sterns. De vermelde aantallen visdieven zullen daarom aan de lage kant zijn.

RESULTATEN

In tabel 1 zijn de aantallen waargenomen vogels vermeld. Zilvermeeuwen, grote sterns, grote mantelmeeuwen en visdieven blijken in grote aantallen voor te komen. De resultaten van de twee tellingen komen goed met elkaar overeen, afgezien van de aantallen visdieven. Al deze vogels gebruiken de

Noorderhaaks vooral als slaappleats. De grootste aantallen meeuwen en sterns bevinden zich op de lage delen rond de vloedhaak. Vrijwel alle visdieven zitten daar en tevens het grootste deel van de grote sterns en grote mantelmeeuwen. Zilvermeeuwen zitten verspreid over de hele plaat. Dwergsterns blijken geen gebruik te maken van de Noorderhaaks, althans tijdens de twee door ons uitgevoerde tellingen.

In tabel 2 zijn van een aantal soorten de aantallen vermeld van tellingen van de gehele Nederlandse Waddenzee. In

Tabel 2: Aantallen grote mantelmeeuwen, grote sterns en visdieven van enkele wadvogeltellingen van de Nederlandse Waddenzee.

	aug. 1963	30/31 aug. 1975	2 sept. 1973
grote mantelmeeuw	4000	1470	2300
grote- en kleine mantelmeeuw		930	
grote stern		1100	320
visdief en noordse stern		3580	2100

vergelijking daarmee komen twee soorten DANKBETUIGING

in grote aantallen voor op de Noorderhaaks, namelijk de grote stern en de grote mantelmeeuw. Hoewel twee tellingen natuurlijk geen volledig beeld geven van de vogels die van de Noorderhaaks gebruik maken, lijkt de konklusie gerechtvaardigd dat deze plaat belangrijk is voor doortrekkende grote sterns, visdieven en grote mantelmeeuwen. Aanvullend onderzoek is echter gewenst.

Bij deze willen wij Staatsbosbeheer bedanken, voor het vervoer met de "Phoca" en schipper J. van Dijk in het bijzonder. Arie Baas bedanken wij voor zijn hulp bij het tellen en C. Smit voor het beschikbaar stellen van recreatiegegevens.

LITERATUUR

- Boere, G.C. & P.M. Zegers. 1975. Wadvogeltellingen in het Nederlandse Waddengebied in april en september 1973. Limosa 48: 23-28.
- Boere, G.C. & P.M. Zegers. 1977. Wadvogeltellingen in het Nederlandse Waddengebied in 1974 en 1975. Watervogels 2: 161-173.
- Mes, R., R. Schuckard & H. Smit. 1980. Flora en fauna van de Engelsmanplaat. Uitg. Stichting Veth tot steun aan Waddenonderzoek, Leiden.
- Rooth, J. 1966. Vogeltelling in het hele Nederlandse Waddengebied, augustus 1963. Limosa 39: 175-181.

Adres: Breedstraat 9,
1811 HE Alkmaar.